

HOTĂRÎRE

pentru controlul constituționalității Legii nr.90-XVI din 5 aprilie 2007 pentru modificarea și completarea anexei nr.3 la Legea nr.764-XV din 27decembrie 2001,„Privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova”

nr. 10 din 03.07.2008

Monitorul Oficial nr.122-124/9 din 11.07.2008

* * *

În numele Republicii Moldova,

Curtea Constituțională în componența:

Dumitru PULBERE – președinte
Alina IANUCENCO – judecător
Elena SAFALERU – judecător-raportor
Valeria ȘTERBEȚ – judecător
Ion VASILATI – judecător

cu participarea Tatianeii Oboroc, grefier, Ghenadie Vaculovschi, reprezentantul autorilor sesizării, Ion Mîțu, reprezentantul permanent al Parlamentului la Curtea Constituțională, și Elena Mocanu, reprezentantul permanent supleant al Guvernului la Curtea Constituțională, călăuzindu-se de art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.a) și art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul pentru controlul constituționalității Legii nr.90-XVI din 5 aprilie 2007 pentru modificarea și completarea anexei nr.3 la Legea nr.764-XV din 27 decembrie 2001 „Privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova”.

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea deputaților în Parlament Iurie Roșca, Vlad Cubreacov, Adriana Chiriac, Ștefan Secăreanu, Angela Leahu, Valentina Șerpu și Ion Varta, depusă la 17 martie 2008, în conformitate cu prevederile art.24 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.38 și art.39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții Constituționale din 24 martie 2008 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond.

În procesul examinării preliminare a sesizării Curtea a dispus de punctele de vedere comunicate de Parlament, Președintele Republicii Moldova, Guvern, Ministerul Justiției, Ministerul Administrației Publice Locale, Ministerul Finanțelor, Agenția Relații Funciare și Cadastru, președintele raionului Fălești, primăria orașului Fălești, primăria comunei Sărata Veche, raionul Fălești, Oficiul Teritorial Fălești al ÎS „Cadastru”.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația prezentată de judecătorul-raportor și argumentele expuse de participanții la proces, Curtea Constituțională

A CONSTATAT:

1. La 5 aprilie 2007 Parlamentul a adoptat Legea nr.90-XVI pentru modificarea și completarea anexei nr.3 la Legea nr.764-XV din 27 decembrie 2001 „Privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova”¹ (în continuare – Legea nr.90-XVI).

¹ M.O., 2007, nr.60-63, art.281

Prin lege a fost modificat și completat compartimentul „Raionul Fălești” din anexa nr.3 la Legea nr.764-XV din 27 decembrie 2001, după cum urmează:

la poziția „Total localități”, cifra „,75” a fost substituită prin cifra „,76”;
după poziția „orașe” a fost introdusă poziția:

„localități din componența orașelor 1”;

poziția „Fălești” are următorul cuprins:

„Fălești

Fălești
Fabrica de Zahăr”.

2. Autorii sesizării consideră că Legea nr.90-XVI contravine principiilor autonomiei locale, consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit, legalității și colaborării în rezolvarea problemelor comune și ocrotirii de către stat a proprietății publice statuate de art.109 alin.(1), art.113 alin.(3) și art.127 alin.(3) din Constituție, precum și prevederilor art.17 și art.18 din Legea nr.764-XV din 27 decembrie 2001 „Privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova” și art.5 din Carta Europeană a Autonomiei Locale.

În sesizare se menționează că legea în cauză a fost adoptată fără a se asculta părerea locuitorilor comunei Sărata-Veche, în lipsa deciziei Consiliului comunal Sărata-Veche, pe teritoriul căreia se află localitatea Fabrica de Zahăr. Transmiterea unei părți din proprietatea acestei comune altei unități administrativ-teritoriale fără consultarea prealabilă a cetățenilor, consideră autorii sesizării, aduce o atingere gravă interesului local și principiului autonomiei locale.

3. Raportînd legea contestată la normele constituționale, la prevederile actelor internaționale, Curtea reține următoarele.

Potrivit art.1 alin.(3), art.2 alin.(1) din Constituție, coroborate cu dispozițiile constituționale cuprinse în art.39 și art.109, în Republica Moldova, stat de drept, democratic, un element de bază al regimului constituțional îl formează administrația publică locală, care reprezintă puterea poporului și este constituită pentru promovarea intereselor generale și soluționarea problemelor populației unităților administrativ-teritoriale. Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

Organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova este reglementată de Constituție și de un șir de acte legislative. Teritoriul Republicii Moldova este organizat, sub aspect administrativ, în sate, orașe, raioane și unitatea teritorială autonomă Găgăuzia (art.110 alin.(1) din Constituție).

O astfel de divizare a teritoriului țării are drept scop asigurarea realizării principiilor autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, eligibilității autorităților administrației publice locale, accesului cetățenilor în organele puterii și consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit, principii de bază ale administrării publice locale statuate în art.109 alin.(1) din Constituție.

Aceste principii constituționale sînt concretizate în Legea nr.436-XVI din 28 decembrie 2006 „Privind administrația publică locală”² (în continuare – Legea nr.436-XVI), care prevede că autoritățile administrației publice locale beneficiază de autonomie decizională, organizațională, gestionară și financiară, au dreptul la inițiativă în tot ceea ce privește administrarea treburilor locale, exercitîndu-și, în condițiile legii, autoritatea în limitele teritoriului administrat (art.3 alin.(2)).

² M.O., 2007, nr.32-35, art.116

Art.72 alin.(3) lit.f) din Constituție stipulează că organizarea administrației locale, a teritoriului, precum și regimul general privind autonomia locală se reglementează prin lege organică de către Parlament.

Dispozițiile constituționale precitate sînt preluate de Legea nr.764-XV din 27 decembrie 2001 „Privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova”³ (în continuare – Legea nr.764-XV), care în art.17 și art.18 stipulează că formarea, desființarea, schimbarea statutului unității administrativ-teritoriale, precum și modificarea hotarelor acesteia, cauzată de necesitatea transferării localităților dintr-o unitate administrativ-teritorială în alta, se efectuează de către Parlament, după consultarea cetățenilor.

³ M.O., 2002, nr.16, art.53

Potrivit pct.3 și pct.8 din Regulamentul cu privire la modul de soluționare a chestiunilor organizării administrativ-teritoriale a Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr.741-XIII din 20 februarie 1996⁴, formarea și desființarea localităților care nu constituie o unitate administrativ-teritorială, schimbarea subordonării lor, precum și clasarea localităților la categoria orașelor, stabilirea și modificarea hotarelor extravilanului lor, se hotărăsc de către Parlament, la propunerea consiliilor locale respective, după consultarea cetățenilor.

---

⁴ M.O., 1996, nr.20-21, art.216

Lista documentelor privind chestiunile organizării administrativ-teritoriale, care se prezintă Parlamentului spre examinare, este expusă în articolul 17 din Regulamentul menționat.

După cum rezultă din materialele dosarului, drept temei pentru modificarea Legii nr.764-XV au servit demersurile consiliului raional Fălești și consiliului orașenesc Fălești, precum și procesul-verbal al adunării generale a populației localității Fabrica de Zahăr.

Astfel, Curtea apreciază că Parlamentul a inclus localitatea Fabrica de Zahăr, care anterior nu exista de jure, în componența orașului Fălești în exercitarea atribuției sale constituționale.

Obiecția din sesizare privind încălcarea art.17 alin.(2) din Legea nr.764-XV este nefondată, deoarece dispozițiile acestui articol se referă la formarea unei unități administrativ-teritoriale de sine stătătoare, care dispune, de regulă, de o populație de cel puțin 1500 de locuitori și de mijloace financiare suficiente pentru întreținerea aparatului primăriei și instituțiilor sferei sociale, pe când, prin Legea nr.90-XVI, localitatea Fabrica de Zahăr devine parte componentă a orașului Fălești, fiind gestionată de primăria acestuia.

4. Curtea apreciază drept neîntemeiate argumentele autorilor sesizării, potrivit cărora prin legea contestată Parlamentul a încălcat principiul autonomiei locale, pentru următoarele considerente.

Principiul autonomiei locale, consacrat expres în art.109 alin.(1) din Constituție, este principiul fundamental care guvernează administrația publică locală și activitatea autorităților acesteia.

Conceptul autonomiei locale este definit de Carta Europeană a Autonomiei Locale din 15 octombrie 1985⁵, ratificată prin Hotărîrea Parlamentului nr.1253-XIII din 16 iulie 1997. Potrivit art.3 pct.1 al Cartei, prin autonomie locală se înțelege dreptul și capacitatea efectivă ale colectivităților locale de a rezolva și de a gira în cadrul legii, sub propria lor răspundere și în favoarea populațiilor, o parte importantă din treburile publice.

---

⁵ Tratatate internaționale, 1999, vol.14, pag.14

Curtea relevă că formarea unei localități, care în cazul dat nu constituie o unitate administrativ-teritorială de sine stătătoare, nu aduce atingere principiului autonomiei locale. Prevederea legală referitoare la localitatea Fabrica de Zahăr a fost adoptată în baza opțiunii populației locale, în favoarea acesteia și nu constituie o imixtiune în dreptul unităților administrativ-teritoriale de a rezolva și de a gira o parte importantă din treburile publice.

Art.5 din Carta Europeană a Autonomiei Locale statuează că pentru orice modificare a limitelor teritoriale locale colectivitățile locale în cauză trebuie să fie consultate în prealabil, eventual pe cale de referendum, acolo unde legea o permite.

Principiul consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit este consacrat expres în art.109 alin.(1) din Legea Supremă, precum și în art.8 din Legea nr.436-XVI. Acest principiu este integrat și subordonat principiului constituțional al autonomiei locale.

În sensul dispozițiilor constituționale și legale și al prevederilor Cartei, în cazul când legea nu prevede desfășurarea obligatorie a referendumului, pot fi operate și alte forme de consultare a cetățenilor, care ar asigura condițiile necesare pentru ca hotărîrea adoptată într-o problemă de interes major să fie conformă cu voința reală a colectivității locale.

În această ordine de idei este relevantă Hotărîrea nr.12 din 5 martie 2002 pentru controlul constituționalității Legii nr.764-XV din 27 decembrie 2001 „Privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova”⁶, în care Curtea Constituțională a opinat că pentru consultarea cetățenilor, în sensul dispozițiilor constituționale și legale, pot fi identificate și utilizate și alte soluții, în particular soluții tradiționale și specifice Republicii Moldova, cum ar fi sondajele de opinie, ședințele publice ale consiliilor, adresările comunităților locale în probleme concrete, confirmate prin semnăturile locuitorilor unităților teritoriale etc.

---

⁶ M.O., 2002, nr.40-42, art.7

Potrivit art.8 alin.(2) din Legea nr.436-XVI, în problemele de interes local care preocupă o parte din populația unității administrativ-teritoriale pot fi organizate, *cu această parte*, diverse forme de consultări, audieri publice și convorbiri, în condițiile legii.

Încadrarea localității Fabrica de Zahăr în orașul Fălești vizează populația ambelor localități și răspunde intereselor acestora. Propunerea de a include localitatea Fabrica de Zahăr în componența orașului Fălești a fost înaintată de trăitorii localității Fabrica de Zahăr în număr de aproape 400 de persoane, voința acestora fiind consemnată în procesul-verbal al adunării generale, la care au participat președintele raionului Fălești, primarul orașului Fălești, directorul tehnic al Fabricii de Zahăr și care au acceptat propunerea.

Disponind de demersurile consiliului raional Fălești, consiliului orășenesc Fălești și procesul-verbal al adunării generale a locuitorilor Fabricii de Zahăr, Parlamentul a fost în drept să includă localitatea Fabrica de Zahăr în componența orașului Fălești.

În combaterea argumentelor autorilor sesizării privind încălcarea prevederilor art.113 alin.(3) din Constituție prin Legea nr.90-XVI Curtea relevă următoarele.

Potrivit articolului menționat din Constituție, raporturile dintre autoritățile publice locale au la bază principiile autonomiei, legalității și colaborării în rezolvarea problemelor comune. Principiul legalității obligă administrația publică locală de a se supune regulilor de drept și de a acționa exclusiv în limitele acestora. Principiul colaborării în rezolvarea problemelor comune constituie pilonul de bază în raporturile dintre autoritățile administrației publice locale de diferit nivel. Or, la adoptarea legii contestate a fost respectat principiul colaborării în rezolvarea problemelor comune ale localităților vizate nemijlocit – Fabrica de Zahăr și orașul Fălești.

De asemenea, sînt lipsite de temei argumentele autorilor sesizării despre încălcarea art.127 alin.(3) din Constituție, care reglementează ocrotirea proprietății publice a statului și a unităților administrativ-teritoriale. Legea contestată se referă exclusiv la organizarea administrativ-teritorială și nu instituie reguli cu privire la proprietate.

În baza celor enunțate, Curtea conchide că Legea nr.90-XVI a fost adoptată cu respectarea principiilor constituționale.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art.140 din Constituție, art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.61, art.62 și art.68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Se recunoaște drept constituțională Legea nr.90-XVI din 5 aprilie 2007 pentru modificarea și completarea anexei nr.3 la Legea nr.764-XV din 27 decembrie 2001 „Privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova”.

2. Prezenta hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *“Monitorul Oficial al Republicii Moldova”*.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

Dumitru PULBERE

Chișinău, 3 iulie 2008.

Nr.10.